

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*Костенко Ю.О., канд. техн. наук, доцент
Маліков В.В., д-р наук з держ. упр., професор
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

З кожним роком цифровізація стає важливим елементом розвитку економіки. За даними, представленими у спільній Доповіді Huawei Technologies Co та Oxford Economics Ltd, визначається, що серед 50 оцінених цифрових економік різних країн світу масштаб цифрової економіки коливається в межах від 10 до 35 % ВВП у розвинених, і від 2 до 19 % ВВП – у країнах, що розвиваються. Очікується, що цифрова економіка становитиме близько 24,3 % світового ВВП до 2025 р. В Україні, за оцінками вітчизняних фахівців, питома вага цифровізації становить від 3 до 4 %, а до 2025 року – може подвоїтися. Такі оцінки свідчать, що за питомою вагою цифровізації у ВВП Україна значно відстає від провідних країн світу [1].

Згідно з доповіддю експертної групи Європейської комісії з оподаткування цифрової економіки [2], «цифрова економіка – це економіка, залежна від цифрових технологій». Для суб'єктів господарювання цифрової економіки характерні [2]:

- інновації через нові джерела фінансування;
- висока вартість нематеріальних активів;
- нові бізнес-моделі, засновані на мережевому ефекті;
- транскордонна електронна торгівля.

Число зайнятих у секторі інформаційно-комунікаційних технологій в світі виросло з 34 млн. осіб в 2010 році до 39 млн. осіб в 2015 році, при цьому найбільший відсоток зайнятих (38 %) працює в сфері комп'ютерних послуг. Це становить відповідно 1,8 і 2 % загальної зайнятості. Деякі експерти називають цифру залучення в цифрову економіку 3 % світового ринку праці.

В Україні за станом на 01.01.2020 року користуються Інтернетом 28,8 млн. користувачів, це абоненти дротових і

бездротових підключень. У порівнянні з тією ж датою 2019 року приріст становить 10,7 %.

Потік інформаційних даних в Інтернет (Інтернет-трафік) виріс з, приблизно, 100 гігабайт (ГБ) за день у 1992 році і 2000 ГБ за секунду в 2007 році, до більш ніж 45 000 ГБ за секунду у 2017 році. Згідно з прогнозами, до 2022 року обсяг глобального IP-трафіку досягне 150700 ГБ за секунду в результаті появи все більшого числа нових користувачів в Інтернет-мережі та розширення Інтернету речей.

Термін «цифрова економіка» («digital economy») був визначений у 1995 році американським інформатиком Н. Негропonte, на його думку, порівняно з традиційним ринком до переваг цифровізації доцільно віднести такі [3]:

- віртуальний характер господарських зв'язків;
- відсутність фізичної ваги продукції, еквівалентом якої стане інформаційний обсяг;
- низький рівень витрат на виробництво електронних товарів та менша площа, яку займатимуть електронні засоби та носії;
- миттєвий глобальний обмін даними через Інтернет;
- поява нових цифрових валют.

Розкриття сутності економічної дефініції «цифрова економіка» є предметом постійного обговорення фахівців у сфері економіки, у таблиці 1 наведені основні визначення цього поняття.

Роб Клинг і Роберта Лемб [4] у своїй роботі, заснованій на публікації Лінн Маргхеріо [5], виділили чотири основні складові цифрової економіки:

- цифрові продукти і послуги (продукти, що поставляються за допомогою цифрових технологій, а також послуг, в основному поставляються в цифровому вигляді: інформаційні сервіси в режимі онлайн, продаж програмного забезпечення, електронна освіта та ін.);
- змішані цифрові продукти і послуги (роздрібний продаж реальних товарів, наприклад, книг, продуктів харчування, квитків, номерів у готелях, а також супутні продажі і маркетинг);

Таблиця 1

Визначення економічної дефініції «цифрова економіка»
різними науковцями

Автори	Сутність економічної дефініції «цифрова економіка»
1	2
Веретюк, С.М., Пілінський В.В. [6]	трансформація всіх сфер економіки завдяки перенесенню інформаційних ресурсів та знань на комп'ютерну платформу з метою їх подальшого використання
Далман С. [7]	поєднання технологій загального застосування і ряду видів економічної і суспільної діяльності, що здійснюються користувачами Інтернету за допомогою відповідних технологій
Данніков О.В., Січкаренко К.О. [8]	нова парадигма розвитку країни, економіки і суспільства у цілому; сучасні соціально-економічні трансформації, пов'язані з інформатизацією суспільств
Дєєва Н.Е., Делейчук В.В. [9]	економічна діяльність, яка виникає через мільярди повсякденних онлайн-зв'язків між людьми, підприємствами, пристроями, даними та процесами
Добрынин А.П., Черных К.Ю., Куприяновский В.П., Куприяновский П.В., Синягов С.А. [10]	економіка, що заснована на домінуючому застосуванні цифрових технологій
Карчева Г.М., Огородня Д.В., Опенько В.А. [11]	інноваційна динамічна економіка, що базується на активному впровадженні інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життєдіяльності суспільства, що дозволяє підвищити ефективність та конкурентоспроможність окремих компаній, економіки та рівень життя населення
Коляденко С.В. [12]	економіка, що базується на виробництві електронних товарів та сервісів високотехнологічними бізнес-структурами та дистрибуції цієї продукції за допомогою електронної комерції
Лейн Н. [13]	конвергенція комп'ютерних і комунікаційних технологій в мережі Інтернет, які стимулюють розвиток електронної торгівлі та масштабні зміни в організаційній структурі

1	2
Маніш Б. [14]	частина загального обсягу виробництва, створювана різними «цифровими» ресурсами. Ці ресурси включають цифрові навички, цифрове обладнання (комплектуючі, програмне забезпечення і засоби зв'язку) і проміжні цифрові товари та послуги, що використовуються у виробництві
Семячков К.А. [15]	сучасний тип господарювання, який характеризується переважаючою роллю даних і методів управління ними як визначального ресурсу у сфері виробництва, розподілу, обміну і споживання
Тапскотт Д. [16]	економіка, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях, яку іноді називають інтернет-економікою, новою економікою, або веб-економікою

– послуги або виробництво товарів, що залежать від ІТ. Послуги, надання яких знаходиться в критичній залежності від інформаційних технологій, наприклад, бухгалтерські послуги, складні технічні проекти, виробництво реальних товарів, в процесі якого вирішальне значення має застосування ІТ-технологій;

– напрям ІТ-індустрії, яке обслуговує три зазначені вище сегмента цифрової економіки. Продукти та послуги ІТ-сектора, які в основному призначені для обслуговування трьох вищезгаданих компонентів цифрової економіки. Це виробники мережевого обладнання і ПК, компанії, що займаються ІТ-консалтингом.

Таким чином, на нашу думку, під цифровою економікою слід розуміти такі соціально-економічні процеси, які значною мірою засновані на передачі даних та які завдяки можливості їх генерування, аналізу і подальшого прийняття рішень трансформуються у вагомий ресурс.

Перелік посилань:

1. Хаустов В. Цифрова економіка: як тобі служиться? *Дзеркало тижня*. 2019. 19-25 жовт. (№ 39). URL: https://zn.ua/ukr/macrolevel/cifrova-ekonomika-yak-tobi-sluzhitsya-326706_.html (дата звернення: 29.04.2021).

2. European Commission, 2013: Expert Group on Taxation of the Digital Economy. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-

tax/tax-good-governance/expert-group-taxation-digital-economy_en (Last accessed: 10.10.2020).

5. Negroponte N. Being Digital. NY: Knopf, 1995. 256 p.

3. Kling R., Lamb R. IT and Organizational Change in Digital Economies. Understanding the Digital Economy / E. Brynjolfsson, B. Kahin (eds). Cambridge: MIT Press, 2000. P. 295–324.

4. The Emerging Digital Economy / Margherio L. et al. Washington, DC: Department of Commerce. 1999. URL: https://www.commerce.gov/sites/default/files/migrated/reports/emergingdig_0.pdf (дата звернення: 01.06.2020).

6. Веретюк С. М., Пілінський В. В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку*. 2016. № 2. С. 51–58.

7. Dahlman C., Mealy S., Wermelinger M. Harnessing the Digital Economy for Developing Countries. *OECD*. Paris, 2016. URL https://www.oecd-ilibrary.org/development/harnessing-the-digital-economy-for-developing-countries_4adffb24-en (Last accessed: 11.10.2020).

8. Данніков О. В., Січкаренко К.О. Концептуальні засади цифровізації економіки України. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 17. С. 73–79.

9. Деева Н. Е., Делейчук В. В. Механізми залучення інвестицій емітентами в умовах розвитку цифрової економіки. Київ: Молодий вчений, 2018. 670 с.

10. Добрынин А. П., Черных К. Ю., Куприяновский В. П., Куприяновский П. В., Сиягов С. А. Цифровая экономика – различные пути к эффективному применению технологий. *International Journal of Open Information Technologies*. 2016. № 4. С. 4–11.

11. Карчева Г. Т., Огородня Д. В., Опенько В. А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. № 3 (27). 2017. С. 13–21.

12. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2016. № 6. С.106–107.

13. Lane N. Advancing the Digital Economy into the 21st Century. *Information Systems Frontiers*. 1999. № 1:3. P. 317–320.

14. The Future of Businesses and Jobs in Asia Pacific's Digital Economy. URL: <https://www.cognizant.com/whitepapers/the-work-ahead-the-future-of-business-and-jobs-in-asia-pacifics-digital-economy-codex2255.pdf> (Last accessed: 01.09.2020).

15. Семячков К. А. Цифровая экономика и ее роль в управлении современными социально-экономическими отношениями. *Современные технологии управления*. 2017. № 8 (80). URL: <http://sovman.ru/article/8001/> (дата звернення: 12.09.2020).

16. Tapscott, D. The digital Economy: promise and peril in the age of networked intelligence. New York: McGraw-Hill. 1997. 265 p.